

1. ח"כ יאיר לפיד, ת.ז. 058407180

2. ח"כ ולדימיר בליאק, ת.ז. 320711542

3. ח"כ משה טור פז, ת.ז. 014994131

4. ח"כ נאור שירי, ת.ז. 036851228

באמצעות גזית-בקל, עורכי דין

מרח' הארבעה 30, תל-אביב

טל' 03-6733331 ; פקס' 03-6733338

דוא"ל : office@gbc-law.co.il

העותרים;

1. יו"ר ועדת הכספים של הכנסת

2. ועדת הכספים של הכנסת

באמצעות הלשכה המשפטית בכנסת

משכן הכנסת, קריית בו גוריון, ירושלים

טל' 02-6408650 ; פקס' 02-64968010

3. משרד האוצר

4. משרד החינוך

באמצעות פרקליטות המדינה

מרח' צלאח א-דין 31, ירושלים

טל' 073-3925666 ; פקס' 02-6467006

המשיבים;

עתירה למתן צו על תנאי

ובקשה למתן צווי ביניים דחופים

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי המופנית נגד המשיבים, לבוא וליתן טעם מדוע לא תבוטל החלטת ועדת הכספים (מיום 25.12.2025) ("ההחלטה") אשר הכשירה העברת סך של 1,090,000,000 ש"ח (מיליארד ותשעים מיליון שקלים) מתוך "רזרבה כללית" למוסדות חינוך חרדיים נוכח העובדה, כי מדובר בהחלטה המנוגדת לחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953, התקנות שהותקנו מכוחו, חוזר מנכ"ל משרד החינוך, והנחיות היועצת המשפטית לממשלה - בעצם העברת תקציבי עתק למוסדות שאינם עומדים בחובת לימודי הליבה, או למצער אין פיקוח או ראייה כי הם מקיימים חובות אלה.

החלטת ועדת הכספים נעשתה תוך שהוועדה נמנעת מלאשר פנייה תקציבית אחרת של משרד האוצר לאישור 11 תקנים של מפקחים במשרד החינוך שיוודאו את עמידת מוסדות החינוך בהוראות הדין. למעשה, המשיב 1, יו"ר ועדת הכספים, הביא לדיון ולהצבעה את כל פניות משרד האוצר להעברות מתוך הרזרבה התקציבית, למעט ההעברה שתכליתה, בין היתר, לוודא קיום לימודי ליבה.

החלטת ועדת הכספים התקבלה גם בניגוד לפסיקת בית משפט נכבד זה ואף לעמדת המדינה כפי שהוצגה בהליכים קודמים והליכים אשר עודם מתבררים בפני בית משפט נכבד זה.

למעשה, ברור כי ועדת הכספים ביקשה לנצל העברות "רזרבות" בסוף השנה, על-מנת לעקוף את כל המגבלות הקיימות המונעות העברת תקציבים למוסדות שאינם מפקחים, ואינם מלמדים לימודי ליבה, והכל בחסות הערפול והבקרה המועטה יחסית בכל הנוגע להעברות מתוך "רזרבה".

יודגש, כי אם לא יינתן צו ביניים לאלתר, עוד ביום 30.12.2025, קיים חשש שמא ההעברות הכספיות תושלמנה, לא ניתן יהיה להשיב את הגלגל לאחור, והעתירה תהפוך לתיאורטית.

בכך עלול להיות מושלם מהלך בלתי חוקי, החותר תחת עקרונות יסוד שכנסת ישראל, ממשלת ישראל, ובית משפט נכבד זה הגדירו לאורך שנים, והכל - בשל צרכים קואליציוניים מיידיים.

אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד :

(א) ליתן צו ביניים במעמד צד אחד, ועד לקבלת החלטה אחרת, ולפיו החלטת ועדת הכספים מיום 25.12.2025 בכל הנוגע להעברת תקציבים לבתי ספר במגזר החרדי מושהית, אין להשלימה, וכי מוטל איסור על המשיבים לבצע העברות כספיות כלשהן מכוחה; והכל הואיל ובהיעדר צו ביניים כאמור ייגרם נזק בלתי הפיך, המעשה יהפוך עשוי והעתירה תהפוך תיאורטית;

(ב) ליתן צו ביניים במעמד צד אחד, ולפיו על המשיב 1, לכנס לאלתר את ועדת הכספים יאחר מיום 31.12.2025 להצבעה על בקשה 006-05 להשלים העברה תקציבית שתאפשר מימון 11 תקני כוח אדם לפיקוח ובקרה על התנהלות רשתות החינוך החרדיות, כך שלא יתאפשר מצב בו יד ימין מאשרת העברת למעלה ממיליארד ש"ח, ויד שמאל מונעת באופן כל פיקוח אפקטיבי כי התקציב מועבר למוסדות המקיימים את הוראות הדין;

(ג) ליתן צו על תנאי המורה למשיבים לבוא וליתן טעם מדוע לא תבוטל החלטת ועדת הכספים מיום 25.12.2025 בכל הנוגע להעברת תקציבים לבתי ספר במגזר החרדי.

יצוין, כי עוד ביום 25.12.2025, מייד לאחר קבלת החלטת ועדת הכספים, פנו העותרים בפנייה מקדימה ליועצת המשפטית לממשלה וליועצת המשפטית לכנסת, אולם עד מועד הגשת העתירה לא התקבלה תגובה.

עוד יצוין, כי עד למועד זה לא פורסם פרוטוקול הדיון, ומזכירות הוועדה אף סירבה להעביר עותק של ההחלטה המאשרת את הפניות התקציביות, בטענה כי מדובר ב"מסמך פנימי". הקלטת הדיון הועלתה לכאורה לעמוד המרשתת של הוועדה - אולם בפועל הקישור אינו תקין ולא ניתן לצפות בהקלטת הדיון. אולם, וכמפורט להלן, העותרים 2 ו-4 נכחו בדיון הוועדה והיו עדים לשאלות - והיעדר התשובות - בכל בנוגע לתקצוב מוסדות שאינם מקיימים את הוראות החוק בכל הנוגע ללימודי הליבה, והכל כמפורט להלן.

כאמור, בשים לב ללוח הזמנים ולעובדה כי העברות התקציביות אמורות להתבצע לכל המאוחר ביום 31.12.2025, לא נותר בידי העותרים אלא להגיש עתירה זו, יחד עם בקשה לצווי ביניים דחופים.

א. הרקע הרלבנטי לעתירה

1. העותר 1 הינו ראש האופוזיציה העומד בראשות סיעת יש עתיד בכנסת ישראל. העותרים 2 ו-4 הם חברי ועדת הכספים מטעם סיעת יש עתיד, ובין היתר הם עושים כל אשר לאל ידם, במסגרת ועדת הכספים, לוודא כי העברות תקציביות נעשות בהתאם לדין. העותר 3 הוא חבר ועדת החינוך מטעם סיעת יש עתיד, הבקיא בנושא העתירה, בשל עברו כראש מינהל חינוך ירושלים, ואף הגיש עתירה בנושא חוסר השקיפות של משרד החינוך ביחס לבקרה על מוסדות החינוך החרדים, כפי שיפורט להלן.
2. מטבע הדברים, קצרה היריעה מלתאר את כל הרקע העובדתי הנוגע למהלך המתמשך להחיל חובת לימודים המוגדרים כלימודי ליבה גם על תלמידים בבתי הספר במגזר החרדי. מדובר בסוגיה אשר בית המשפט הנכבד דן בה מספר פעמים בעשורים האחרונים, ואנו נעמוד על עיקרי הדברים.

א.1. על החובה ללמד לימודי ליבה כתנאי לקבלת תקציב

3. נקודת המוצא הרלבנטית מצויה בחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953 ("חוק חינוך ממלכתי") ובתקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים), תשי"ד-1953 ("תקנות חינוך ממלכתי") המייצרים מסגרת נורמטיבית לפיה תקצוב מוסדות חינוך ניתן רק למוסדות אשר עומדים בחובותיהם, ובכלל זאת בקיום לימודי יסוד או ליבה ("לימודי ליבה").
 4. הכרעת המחוקק לכרוך תקציב בקיום לימודי ליבה היא הכרעה ערכית מהמעלה הראשונה, שכן לימודי ליבה נועדו "לחשוף כל תלמיד בישראל באשר הוא ובלא שום לב למגזר החברתי אליו הוא משתייך לתכנים לימודיים על בסיס עקרונות וערכי היסוד המצויים בבסיס קיומה של המדינה ושיטת המשפט החוקתית הנוהגת בה. המטרה העיקרית היא לתת בידי כל ילד בישראל כלים וידע בסיסי שיאפשרו לו להתמודד בחיים העצמאיים כנער וכבוגר, ולממש את הזכות לשוויון הזדמנויות בפיתוח אישיותו. מטרה נלווית, חשובה לא פחות, להוות חוליה מקשרת בין כל פלגי העם ומגזריו כדי ליצור מכנה משותף בסיסי ליצירת הרמוניה חיונית בין הרבדים האנושיים השונים של החברה" (פסק דינה של השופטת ארבל בבג"צ 3752/10 אמנון רובינשטיין נ' הכנסת (17.9.2014)).
 5. מלכתחילה אפשרו תקנות חינוך ממלכתי קיום מוסדות חינוך שלא ילמדו את כל לימודי הליבה. בין היתר סעיף 3 לתקנות קבע כי היקף תוכנית היסוד במוסד מוכר יהיה 75% מכלל שעות הלימודים במוסד חינוך רשמי, אולם השר רשאי לאשר שיעור שונה מזה, ובלבד שתלמידי המוסד יגיעו, לפי מבחנים ומבדקים, לרמת ההישגים הנהוגה במוסד חינוך רשמי.
 6. ואכן, במדינת ישראל פועלים סוגים שונים של מוסדות חינוך, אשר נבדלים זה מזה במידת המעורבות של המדינה בתוכנית הלימוד בכל אחד מהם, ובהיקף התקצוב הניתן להם. סוגי המוסדות השונים מבטאים את התפישה המאפשרת לקיים מסגרות חינוכיות מגזריות בהן מוקנה חינוך ייחודי, ובלבד שחינוך ייחודי זה ניתן כתוספת לתוכנית לימודי הליבה. ככלל, במערכת החינוך בישראל קיימים ארבעה סוגי מוסדות חינוך עיקריים, כדלקמן:
- (א) מוסדות חינוך רשמיים, המחויבים בתוכנית היסוד באופן מלא, ובהתאם לכך, מתוקצבים באופן מלא על ידי המדינה. מוסדות החינוך הרשמיים הם בתי ספר רשמיים ממלכתיים, ממלכתיים-דתיים וממלכתיים-משלבים. בקבוצה זו מצויים גני ילדים, בתי ספר יסודיים וחיטבות ביניים. פעילות מוסדות אלה מוסדרת בהוראות חוק לימוד חובה, תש"ט-1949 ("חוק לימוד חובה") ובהוראות חוק חינוך ממלכתי. סעיף 4(א) לחוק חינוך ממלכתי מסמיך את שר החינוך לקבוע את "תכנית הלימודים של כל מוסד רשמי".

לעניין העתירה דנא יצוין, כי בהתאם לחוק, לרשתות החינוך החרדיות ("בני יוסף" ו"החינוך העצמאי") ניתן גם כן תקצוב מלא (100%), וזאת בכפוף ללימוד של 100% לימודי ליבה.

(ב) מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים ("מוכש"ר") הפועלים ברישיון לפי חוק הפיקוח ומוכרים לצורך חוק לימוד חובה ועל פי חוק חינוך ממלכתי ומתוקצבים מכוח תקנות חינוך ממלכתי. בתי ספר יסודיים מוכרים שאינם רשמיים מתוקצבים בשיעור של עד 75% מתקן הבסיס של מוסדות חינוך רשמיים, ובהתאם, מחויבים בלימוד שיעור של 75% מתוכנית היסוד הנוהגת.

(ג) מוסדות הפטור הכוללים בתי ספר יסודיים הפועלים ברישיון לפי חוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969, ושר החינוך פטר את הורי התלמידים בהם מן החובה לשלוח את ילדיהם ללימוד במוסד מוכר, בהתאם לקבוע בסעיף 5(א) לחוק לימוד חובה. מוסדות אלה מתוקצבים בשיעור 55% מתקן הבסיס של מוסדות חינוך רשמיים, ומחויבים בלימוד שיעור של 55% מתוכנית היסוד.

(ד) מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, על-יסודיים, המכונים "ישיבות קטנות", בהם לומדים תלמידי כיתות ט'-י"ב, אשר הוכרו על-ידי שר החינוך כמוסד "שניתן בו חינוך שיטתי הנובע מאורח חייה של הקבוצה התרבותית הייחודית הלומדות בו בהתאם למאפייניה הייחודיים". מוסדות אלה אינם מחויבים ללמד לימודי ליבה, מכוח חוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, תשס"ח - 2008 והתקנות מכוחו, הקובעים כי הלימודים בו יכללו לימודי קודש יהודיים בלבד. תקצוב מוסדות אלה עומד על שיעור של 60% משיעור המימון הניתן לתלמיד בחינוך העל יסודי.

7. עניינה של העתירה דנא בשלושת הסוגים הראשונים של מוסדות חינוך חרדיים, המחויבים בקיום לימודי ליבה בהיקף כלשהו בין 55% ובין 100%.

8. כפי שצינו בפתח הדברים, לאורך השנים נמנעו ממשלות ישראל ליישם את הוראות החוק. לפיכך, סוגיות שונות הנוגעות לאופן תקצוב מוסדות אלה, כמו-גם הפיקוח על חובת לימודי הליבה במסגרתם, התעוררו במהלך השנים, במסגרתן גם ניתנו שורה של פסקי דין אשר קבעו כי אין לתקצב מוסדות חינוך שאינם מקיימים את הוראות החוק. כך למשל, במסגרת בג"ץ 10296/02 **ארגון המורים בבתי הספר העל-יסודיים, בסמינרים ובמכללות נ' שרת החינוך, התרבות והספורט**, נט(3) 224 (2004) ("עתירת ארגון המורים") ניתן צו מוחלט המורה על ביטול ההקצבות למוסדות אשר אינם עומדים בתנאים ובקריטריונים הקבועים בדין להכרה ב"מוסדות מוכרים", המזכה בהקצבות כספיות.

9. גם בשנת 2008 פסק בית המשפט הנכבד בבג"ץ 4805/07 **המרכז לפלורליזם יהודי - התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' משרד החינוך**, סב(4) 571 (2008), כי: "היה בדעתנו להורות כי על משרד החינוך להימנע ממתן תמיכות ממשלתיות למוסד חינוך במגזר החרדי, אשר אינו מקיים תכנית ליבה במסגרת תכנית הלימודים הנהוגה במסגרתו, ובכלל זה למוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים ולמוסדות פטור.. כן היה בדעתנו להורות כי על משרד החינוך חלה חובת קיום מנגנון פיקוח יעיל לחינוך היסודי והעל יסודי, אשר עליו לבדוק באופן סדיר את מידת עמידתם של מוסדות החינוך החרדי בחובת ההוראה של תכנית הליבה, וכי מוסד שיימצא מפר תנאים אלה, תיקצבו יופסק או יוקטן בהתאם לממצאים שיתקבלו" ("עתירת המרכז לפלורליזם יהודי"); אולם, באותה עת הודיעה הכנסת על חקיקת חוק חדש, ולכן החליט בית המשפט להמתין למשמעות החקיקתית שתיגזר ממנו.

10. נקודות ציון חשובות נוספות במהלך המתמשך שנועד להבטיח כי ממשלות ישראל לא מתקצבות מוסדות שאינם מקיימים את הוראות החוק נמצאו גם בהנחיות הדרג המקצועי במשרד החינוך. בחוזר מנכ"ל תשס"ו/3(א) "תכניות יסוד (ליבה) לחינוך היסודי במדינת ישראל" הובהר, כי:

תוכנית היסוד (הליבה) היא המכנה המשותף המורכב מהתכנים, מהמיומנויות ומהערכים המחייבים את כל הלומדים במערכת החינוך בישראל. המקצועות הנלמדים בתוכנית זו הם הבסיס המחייב בכל מערכת החינוך, ועל בית הספר להכריע מה להוסיף על ההיקף המחייב ובאיזה תוקף... **תוכנית יסוד (הליבה) חלה על כל התלמידים במערכת החינוך היסודי בישראל, והיא תנאי מוקדם לקבלת תקצוב ממלכתי**."

העתק חוזר המנכ"ל מצ"ב **כנספת 1**.

11. בהמשך, בשנת 2011 פורסם חוזר מנכ"ל משרד החינוך שכותרתו "תוכנית היסוד למגזר החרדי בבית הספר היסודי, בכיתות א-ח" (חוזר עב/1(ב)). חוזר זה ביקש להסדיר את היקף השעות שצריכות להילמד בכל אחד מנושאי תוכנית הליבה בסוגים השונים של בתי ספר יסודיים במערכת החינוך החרדית, וכאשר היקף לימודי הליבה המינימלי הינו 55%, וממילא תקציב המוסד הוא נגזרת של היקף העמידה בלימודי הליבה.

העתק חוזר המנכ"ל מצ"ב **כנספת 2**.

12. הפער בין המסד הנורמטיבי ובין המציאות מלווה את החינוך החרדי מזה שנים, וגם בשנים האחרונות הוגשו לבית משפט נכבד זה עתירות, אשר להן רלבנטיות לעניינו.

13. סעיף 10א לחוק לימוד חובה קובע הוראה המסמיכה את שר החינוך לקבוע שיעור השתתפות בתקצוב מוסדות הפטור, בכפוף להתקנת תקנות. מכוח סמכות זו הותקנו בשנת 2018 תקנות לימוד חובה (מתן הוראות פטור לגבי מוסד חינוך ותקצובו) (הוראת שעה), תשע"ח-2018 ("תקנות הפטור"). תקנות הפטור נועדו לקבוע הוראות ותנאים שעל מוסד חינוך לקיים לצורך השתתפות המדינה בתקציב מוסדות חינוך שניתנה לגביהם הוראת פטור כאמור, ובכלל זה שיעור ההשתתפות בתקציב כאמור. התקנות נועדו, אפוא, להבטיח את העברת התקצוב למוסדות הפטור כדין, וכן להבטיח שהמוסדות ימלאו אחר התנאים כתנאי להשתתפות המדינה בתקצוב מוסדות אלה. בשנת 2019 פקעו תקנות הפטור, ועד לשנת 2024 - לא הותקנו תקנות חדשות (בשנת 2024 הותקנו התקנות כהוראת שעה).

14. טענות בעניין זה, לצד טענות נוספות בנוגע לפיקוח של משרד החינוך על היקף לימודי הליבה במוסדות הפטור והעברת התקצוב למוסדות אלה, הועלו במסגרת עתירה שהוגשה לבית משפט נכבד זה בשנת 2024, ואשר עודנה מתבררת - בג"ץ 586/24 **המרכז הרפורמי לדת ומדינה - התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' ממשלת ישראל** ("עתירת המרכז הרפורמי").

במסגרת עתירה זו התבקש בית המשפט הנכבד להורות למדינה לוודא כי תקצוב מוסדות הפטור יועבר רק בכפוף לקיום הוראות הדין, ובכלל זאת לימוד תכנית הליבה וקיום הכשרות מורים ומורות ללימוד מקצועות הליבה; כי ייקבע מנגנון פיקוח על מוסדות הפטור לצורך הבטחת עמידה בהוראות הדין. במסגרת זו הוגשו תשובות מטעם הממשלה. מחד, במסגרת תשובתה לעתירה הודיעה הממשלה על תוכנית פיקוח חדשה של המרכז החרדי במשרד החינוך, שנועדה להבטיח עמידת מוסדות החינוך החרדיים, ובכללם מוסדות הפטור, בחובת לימודי הליבה.

מאידך, מהודעת העדכון האחרונה בעתירה זו (מיום 31.8.2025) עולה כי קיימים מוסדות רבים שנמצא כי אינם עומדים בחובת לימודי הליבה, וכי נשלחו "התראות" למוסדות. במילים אחרות, מהודעות הממשלה עולה, כי קיימים פערים משמעותיים בין חובות הדין ובין קיומו בפועל על-ידי מוסדות חינוך; וכי משרד החינוך לא יכול לספק כל נתון או ראיה שילמדו על קיומו תקציבים ממוסדות אלה.

15. תקצוב מוסדות המוכש"ר נעשה באופן שונה ממוסדות הפטור אך מעורר אתגרים דומים. גם סוגיה זו התעוררה במלוא עוזה בשנת 2024, אגב החלת תוכנית אופק חדש על מוסדות המוכש"ר.

המוסדות שביקשו ליהנות מהתקציבים הנוספים שניתנו בעקבות רפורמה זו נדרשו להתחייב לעלות את היקף לימודי הליבה במסגרתם מ-75% ל-100%, ואגב כך הסתבר כי רבים מהם אינם עומדים אפילו בדרישת לימודי הליבה הבסיסית, ואינם ערוכים להעלאתה. בעניין זה הוכנה חוות דעת מפורטת מטעמה של המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, עו"ד אביטל סומפולינסקי, שנדרשה להיבטים השונים הכרוכים בסוגיית "החלת אופק חדש על מוסדות המוכש"ר".

חוות הדעת של עו"ד סומפולינסקי מיום 16.9.2024 מצ"ב **כנספח 3**.

16. כפי שהבהירה עו"ד סומפולינסקי בפתח חוות דעתה, "הממשלה קיבלה את ההחלטה על החלת רפורמת אופק חדש על מוסדות המוכש"ר, חרף הקשיים שהוצפו בחוות הדעת הכלכלית מטעם הממונה על התקציבים ביחס להחלה על הרשתות. רק בשלב שלאחר מכן (ולמעשה עד היום) התבצעה הבחינה המקצועית והמשפטית של מכלול הסוגיות המתעוררות בעניין זה" (סעיף 5 לחוות הדעת).

17. בכל הנוגע לעניין שבפנינו - הפיקוח על מתן תקצוב התואם את לימודי הליבה במוסדות המוכש"ר - נכתבו בחוות דעתה של המשנה ליועצת המשפטית לממשלה הדברים הבאים :

"במצב זה, בהתאם לדין, יש להבטיח הן שהעמקת התקצוב ("הקומה השנייה") נעשית רק ביחס למוסדות אשר נמצא כי הם עומדים במלוא חובות הבסיס שלהם ("הקומה הראשונה") והן שהעמקת התקציב כשלעצמה נעשית בהתאם לכללים שוויוניים אשר יביאו להגשמת התכליות של תכנית "אופק חדש". עיקר התייחסותנו נובע מהצורך להבטיח את התקיימותם של שני עקרונות אלה.

בהתאם לכך, בשלב הראשון נדרש להבטיח כי תכנית אופק חדש תוחל רק על מוסדות אשר נמצא שהם עומדים בחובות הבסיס שלהם. הסדרה של תנאי הכניסה לאופק חדש בלבד, ללא הסדרה של חובות הבסיס, יוצרת עיוות משפטי וחוסר בהירות באשר לחובות הרשתות, באופן אשר מקשה על הפיקוח עליהן ועל יצירת המשוואה האמורה המתחייבת בין התקצוב לבין העמידה בחובות. ויודגש, החובה של מוסדות הרשתות לעמוד בחובות החינוך הרשמי, ובכלל זה לימוד מלוא תכנית היסוד ובחינה במבחני המיצ"ב, עומדת בפני עצמה, ללא קשר לרפורמת אופק חדש. הרפורמה לא נועדה להבטיח את העמידה של כל אחד ממוסדות הרשתות בחובותיו הבסיסיות או לעודד אותם, אלא להוות "קומה שנייה" שתבטיח את העלייה באיכות ההוראה ובאקדמיזציה של לימודי הבסיס. בהתאם לכך נדרש לערוך הפרדה ברורה בין חובות הבסיס של מוסדות הרשתות ויתר מוסדות המוכש"ר, לבין הדרישות התוספתיות המצויות בזיקה לאופק חדש ושנועדו להגשים את מטרותיה".

18. הנה כי כן, גם ביחס למוסדות המוכש"ר - בדומה למוסדות הפטור - התמונה העובדתית מלמדת על פערים גדולים בין חובת לימודי הליבה המוטלת על המוסדות לבין מימושה הלכה למעשה.

19. הואיל והנתונים שהציגה הממשלה בעצמה לימדו כי חלק נכבד ממוסדות החינוך החרדי אינם עומדים כלל, או למצער אינם עומדים באופן מלא, בחובת לימודי הליבה, ולמרות זאת תקצובם נמשך כסדרו; הוגשה עתירה נוספת - בג"ץ 4233/24 קרויזר נ' משרד האוצר.

במסגרת עתירה זו העלה העותר טענות ביחס לבקרה ולפיקוח על כספי התקצוב על-ידי גורמי משרד האוצר; וכן להפעלת סמכויות מינהליות רגולטוריות בעניין. עתירה נוספת הוגשה על-ידי העותר גם בשנת 2025 - בג"ץ 71459-06-25 **קוריזר נ' משרד החינוך**.

גם במענה לעתירה האחרונה הכירה המדינה בכך שהפיקוח על קיומה של הלימה בין היקף לימודי הליבה לבין התקצוב הוא חלקי וחסר, וטענה כי בכוונתה לחזק באופן ניכר את מנגנוני הפיקוח והבקרה על ההיבטים הכספיים של פעילות המוסדות, ובפרט בכל הנוגע לחובת לימודי הליבה.

העתק מתגובת המדינה לעתירה בבג"ץ 71459-06-25 מצ"ב **כנספח 4**.

20. במסגרת עתירה נוספת שהגיש העותר 3, ח"כ טור פז (יחד עם ח"כ מיקי לוי), בבג"ץ 50465-07-25 **מיקי לוי נ' משרד החינוך**, הוצגו הפערים בין הוראות הדין ובין יישומן בפועל, וזאת בפרספקטיבה של הימנעות מהעברת נתונים ממשרד החינוך לוועדה לביקורת המדינה.

רק לאחרונה (ביום 22.12.2025) הוצגה במסגרת עתירה זו תשובת משרד החינוך, ממנה עולה כי **עד למועד זה אין נתון על קיזוז תקציבים**, כי הסוגיה "לקראת ישיבה מסכמת", וכי "הנושא נמצא בטיפול מקיף ונרחב". היינו: גם בעת הזו אין בידי משרד החינוך להצביע ולו על שקל אחד שנגרע ממוסדות שאינם עומדים בחובת לימודי הליבה. למעשה, מתגובת המשיבים לעתירה זו עולה כי הגם שנשלחו "התראות" למוסדות שלא עומדים בדרישות לימודי הליבה - **לא קוזזו תקציבים מאותם מוסדות**.

העתק הודעת העדכון מטעם המדינה (מיום 10.9.2025) מצ"ב **כנספח 5**; העתק הודעת העדכון (מיום 22.12.2025) מצ"ב **כנספח 6**.

21. **ניתן אפוא לסכם ולומר, כי אין מחלוקת בדבר קיומם של פערים משמעותיים ומהותיים בין הוראות הדין ובין יישומן בכל הנוגע לחובת לימודי הליבה; ועוד אין מחלוקת כי על-אף העובדה כי הדין מחייב כי תקציבים יועברו רק למוסדות המקיימים את הוראות הדין - עד לרגע זה לא הוצג ולו נתון אחד המלמד על קיזוז תקציבים, או על התניית התקציב בפועל בקיום הוראות הדין.**

22. **במילים אחרות: לצד מאמצים שנעשים על ידי גורמי המקצוע להטמעת חובת לימודי הליבה על המוסדות האמורים, שהרי שהעיקר נמצא עדיין חסר מן הספר - המוסדות ממשיכים להיות מתוקצבים בתקצוב מלא, משל הם עומדים במלוא חובותיהם, הגם שהמדינה יודעת כי זה אינו מצב הדברים בפועל, אך מתעלמת מכך הלכה למעשה.**

2א. הרקע להגשת העתירה

23. לקראת סוף שנת 2025 העביר משרד האוצר מספר פניות לשימוש ברזרבה הכללית לשנת 2025. לענייננו רלבנטיות שלוש מהפניות: האחת בסך **2.65 מיליארד ש"ח**, השנייה בסך של **8 מיליון ש"ח**, והשלישית בסך של **10.9 מיליון ש"ח**.

העתק הפניות התקציביות מצ"ב **כנספח 7(א)-7(ג)**.

24. עניינה של העתירה דנא הוא בפניות 382 עד 394 ו-396 העוסקות בהעברות של:

(א) 425.9 מיליון ש"ח - לחינוך העצמאי.

(ב) 360.1 מיליון ש"ח - לרשת מעין החינוך התורני.

(ג) 136.8 מיליון ש"ח - למוסדות מוכרים שאינם רשמיים.

(ד) 151.4 מיליון ש"ח - למוסדות הפטור.

ובפניות 508 עד 513 ו- 505 העוסקות בהעברות של:

(א) 11 מיליון ש"ח - לחינוך העצמאי.

(ב) 6 מיליון ש"ח - לרשת מעין החינוך התורני.

סה"כ מרכזות הפניות מושא העתירה סך של 1.09 מיליארד ש"ח, אשר אמור להיות מועבר למוסדות חינוך חרדי אשר בהתאם לדין רשאים לקבל תקציב רק אם עמדו בחובת לימודי הליבה.

25. בנוסף, פנייה מס' 65 (נספח 2) בסך של 10.9 מיליון ש"ח עוסקת באחד-עשר תקני שיא כוח אדם, **שנועדו להסדרת הפיקוח והבקרה על התנהלותן הכספית של רשתות החינוך החרדי.**

26. בטרם נעמוד על הפרות הדין הצפויות בהעברות התקציביות מכוח החלטת ועדת הכספים, צריכה האמת הפשוטה להיאמר: בחינוך החרדי ישנם מוסדות שאינם מעוניינים ללמד לימודי ליבה. **אלמלא הכריכה בין חובת לימודי הליבה ובין העברת תקציבים יש להניח שמוסדות רבים לא היו מלמדים לימודי ליבה.** נקודת הזמן בה מועברים תקציבים היא נקודת הזמן האפקטיבית ביותר - ולמעשה אולי היחידה - לוודא עמידה בהוראות הדין. לצד זאת, ובין היתר בשים לב למבנה הקואליציה הנוכחי, ישנם לחצים גדולים להעביר תקציבים למוסדות חרדיים - יהיו אלה בתי ספר או מוסדות תורניים - גם אם אלה אינם עומדים בהוראות הדין. לחצים אלה התגברו בעת האחרונה.

27. אין מדובר בטיעון תיאורטי, כי אם במציאות חיינו. רק לאחרונה החליטה ממשלת ישראל להקים צוות שרים בראשות ראש הממשלה - ללא ידיעת גורמי המקצוע במשרד החינוך ובמשרד האוצר - ובלחץ המפלגות החרדיות, על-מנת להביא לביטול החובה ללמד לימודי ליבה. בהקשר זה, ולמצער עד שינוי המסגרת הנורמטיבית, נדמה, כי הפניות התקציביות מבקשות לאפשר את המשך העברת התקציבים ללא פיקוח, בקרה ושמירה על הוראות הדין המחייבות לימודי ליבה.

העתק החלטת הממשלה מיום 22.12.2025 מצ"ב **כנספח 8.**

28. מכל מקום, ועדת הכספים קיימה דיון בפניות התקציביות המפורטות בסעיף 23 לעיל ביום 25.12.2025. יצוין, כי עד למועד הגשת העתירה לא הועלה לאתר המרשתת של הוועדה פרוטוקול הדיון, ואין גישה לצפייה בהקלטת הדיון המלאה. בנוסף, ועל-אף שהפניות אושרו בהצבעה בסוף הדיון, לא הועלתה לאתר הוועדה ההחלטה. אולם, העותרים 2 - 4 נכחו בדיון, ואף הציגו במהלכו שאלות לנציגי משרד החינוך ומשרד האוצר בכל הנוגע לבקרה ופיקוח על חובת לימודי הליבה.

29. **להבדיל, והגם שעוד בחודש אוקטובר הגיש משרד האוצר את פנייה מס' 65 למימון 11 תקני כוח אדם עבור יישום המתווה להסדרת הפיקוח והבקרה על התנהלותן הכספית של רשתות החינוך החרדיות - יו"ר ועדת הכספים נמנע מלהוסיף פנייה זו לסדר היום של הוועדה.**

למעשה, למיטב ידיעת העותרים, זו הפנייה התקציבית היחידה שהעביר משרד האוצר ולא הועלתה לסדר יומה של הוועדה וממילא לא הוצג לחברי הוועדה נימוק מדוע נמנע יו"ר ועדת הכספים מלהציג דווקא פנייה זו. התשובה כמובן ברורה. מדובר במהלך משלים ועקבי בניסיון למנוע בקרה על מוסדות החינוך החרדי.

30. במהלך הדיון פנו העותרים לנציגי משרד החינוך ומשרד האוצר בניסיון לקבל פרטים ברורים כיצד מבטיח משרד החינוך כי לא יועברו תקציבים, או למצער יקוזזו תקציבים, ממוסדות שנמצא כי אינם עומדים בחובת לימודי הליבה.

31. למרות שאלות רבות ופרטים שהתבקשו - העותרים לא זכו למענה של ממש.

תשובות נציגי משרד החינוך ומשרד האוצר היו מתחמקות. **מתשובות אלה עולה כי באופן מעשי, אין בכוונת המשרדים להתנות את העברת התקציבים שאושרו כך שאלה יועברו רק למוסדות שהוכיחו עמידה בהוראות הדין, ואין כוונה לקזז תקציב ממוסדות שעמדו בהוראות הדין באופן חלקי.**

32. הלכה למעשה, התברר כי העברת 1.09 מיליארד השקלים נעשית במודע בניגוד להוראות הדין המחייבות. כך, למרות שאין מחלוקת עובדתית - כפי שהיא משתקפת מתשובות הממשלה בבג"ץ 586/24 ובבג"ץ 50465-07-25 - כי קיימת תופעה לא מבוטלת של הפרת הוראות הדין בכל הנוגע לחובת לימודי הליבה, המשיבים נמנעים מפעולה כלשהי הכרוכה בהקצאת תקציבים על-מנת לוודא את קיום הוראות הדין, וכאמור כעת הם גם מוכנים להקצות לטובת המוסדות תקציבים נוספים.

33. על רקע זה, מייד לאחר החלטת ועדת הכספים (שהעתק ממנה טרם פורסם באתר המרשתת) פנו העותרים באמצעות הח"מ במכתב התראה. עד למועד זה לא התקבלה תגובה לפנייה. **בשים לב ללוח הזמנים ולחשש מפני מעשה עשוי - מוגשת העתירה כעת.**

העתק מכתב העותרים (מיום 25.12.2025) מצ"ב כנספח 9.

ב. הטיעון המשפטי

34. כאמור, החובה לקיים לימודי ליבה על-מנת לזכות בתקציב אינה מצריכה עוד דיון, היא מעוגנת בחוק, בתקנות, בחוזרי מנכ"ל, ובהנחיות היועצת המשפטית לממשלה. בית משפט נכבד זה עמד עליה שוב ושוב לאורך העשורים האחרונים.

35. מנגד, התשתית המצטיירת לנגד עינינו היא עגומה. כפי שניתן ללמוד מתשובות רשמיות של המדינה במסגרת עתירות קודמות, **קיימים עשרות רבות של מוסדות חינוך שאינם מקיימים את חובתם ללמד את לימודי הליבה, באופן מלא או חלקי.**

כך, ממכתבו של מנהל המחוז החרדי במשרד החינוך (נספח 3, בעמ' 5) נכון לחודש ספטמבר 2025 היו 37 בתי ספר במעמד מוכש"ר שלא עמדו בחובת לימודי הליבה; 52 מוסדות במעמד פטור לא עמדו בחובת לימודי הליבה; כ- 67 בתי ספר ברשת בני יוסף לא עמדו בחובת לימודי הליבה; ובחינוך העצמאי - כ- 27 בתי ספר לא עמדו בחובת לימודי הליבה.

36. למרות זאת, מכל המסמכים שהעביר משרד החינוך בשנים האחרונות, ובכלל זאת גם מתשובות אנשי משרד החינוך בישיבת ועדת הכספים האחרונה, עולה מסקנה ברורה: **מעולם לא נשלל תקציב ממוסד חינוך שלא קיים את הוראות הדין בנוגע לחובת לימודי הליבה. לא מראש, ולא בדיעבד. מעולם לא קוזז תקציב ממוסד חינוך שלא קיים את הוראות הדין בנוגע לחובת לימודי הליבה.**

37. והנה, כעת הדברים הגיעו לשיאם. כעת מסתבר כי לא זו בלבד שהמדינה נמנעת מלעשות שימוש בסמכותה לגרוע תקציבים ממוסדות שלא עמדו בחובת לימודי הליבה, אלא שהיא דאגה לתוספת תקציבית גם בעבורם;

זאת, בניגוד מוחלט לעמדת המשנה היועצת המשפטית לממשלה שהובאה לעיל, לפיה אין ליתן תוספת תקציבית למוסדות החינוך טרם שהוכח כי הם עומדים בחובות הבסיסיות המוטלות עליהם.

38. חוסר החוקיות מתבהר על רקע המחדל הבוטה של הימנעות מאישור תקני פיקוח על רשתות החינוך החרדי. הימנעות זו מקרינה על חוסר החוקיות בהחלטה, ומלמדת על חוסר הסבירות הקיצוני הטמון במחדל המתמשך של הימנעות משימוש בכלי האכיפה היעיל ביותר: התקציב.

39. בכך העידה על עצמה הממשלה, כי כל הצהרותיה בעניין זה - לרבות בהליכים המתנהלים בפני בית משפט הנכבד - הן מן השפה ולחוץ, ולמעשה אין לה כוונה ממשית לאכוף את חובת לימודי הליבה, ולגזור מתוכה את תקצוב המוסדות הרלוונטיים.

40. בנסיבות אלה, המשך העברת תקציבים מבלי לוודא קיום לימודי ליבה הנו בלתי חוקי בעליל.

41. בהתאם לפסיקתו המיוסדת של בית משפט נכבד זה לא ניתן להשלים עם מצב בו כספי ציבור ממשיכים להיות מחולקים, לאורך הזמן, ללא פיקוח ומבלי שהם משמשים לייעודם. בהקשר זה, כך נקבע, פיקוח אפקטיבי צריך שיכלול גם את הסמכות - והחובה - לשלול תקציבים, אף בדיעבד, ממוסדות שלא עמדו בחובתם. יפים לענייננו דברים שנקבעו על ידי שופטי בית משפט נכבד זה, אך לאחרונה, במסגרת ע"מ 5271/24 י.א דעת בע"מ נ' משרד החינוך (נבו 24.7.2025) :

"כספי התקציב אינם אלא כספים בהם מחזיקה המדינה בנאמנות לטובת אזרחי המדינה ותושביה, ועל כן מחובתה לעשות בהם שימוש, אך ורק, לתכליות הציבוריות להם יועדו כדון, ובהתאם לכללי המשפט המנהלי (בג"ץ 59/88 צבן נ' שר האוצר, פ"ד מב(4) 705, 706-707 (1989) (להלן: עניין צבן); בג"ץ 5969/20 שפיר נ' הכנסת, פסקה 20 לפסק דינה של הנשיאה אסתר חיות [נבו] (23.5.2021)). על מנת להבטיח כי השימוש בכספי התקציב ייעשה באופן העולה בקנה אחד עם תפקידה של המדינה כנאמן הציבור, נקבעו בחוק ובפסיקה כללים רבים המפרטים באיזה אופן רשאית המדינה לחלק את משאביה. המרכזי שבהם הוא סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 (להלן: חוק יסודות התקציב), בו מוסדרת סמכותה של המדינה לתמוך במוסדות ציבור.

על מנת להסדיר את הליך הגשת בקשות תמיכה לפי סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, ובהתאם לסמכות שהוקנתה לשר האוצר, נקבע "נוהל לתמיכות מתקציב המדינה במוסדות ציבור" (להלן: הנוהל). בתמצית, יצוין כי הנוהל מסדיר היבטים רבים הנוגעים להליך הגשת בקשת התמיכה, ולא פחות חשוב לענייננו - את דרכי הפיקוח והבקרה אחר התנהלותם של הגופים הנתמכים (סעיפים 36-42 לנוהל).

כמו כן, כחלק מהנוהל מופיעה התייחסות לסנקציות אשר ניתן להטיל על גופים נתמכים שלא עומדים בתנאים לקבלת התמיכה או הפרו את חובותיהם כלפי הרשות (סעיפים 43-51 לנוהל). היבטים אלו, אף שלא זכו עד כה להתייחסות נרחבת בפסיקה, מלמדים על התפקיד החשוב המוטל על המדינה להבטיח כי גם לאחר שהועברו כספי התמיכה, נעשה בהם שימוש הולם לתכלית המיועדת."

42. כאמור, סוגיית לימודי הליבה אינה חדשה עמנו, והיא שבה והתעוררה, בהקשרים שונים, במהלך השנים. למעשה, חלק ניכר מפסקי הדין בהם בית המשפט הנכבד מצא להידרש לסוגיית חלוקת כספי התקציב ניתנו בקשר עם הליכים שביסודם הטענה לתקצוב מוסדות שאינם עומדים בחובת לימודי הליבה. כך היה למשל בשנת 2004, כאשר בית משפט נכבד זה קיבל עתירה שביקשה להפסיק את התקציבים שהועברו למוסדות אלה (ודוק: התקציבים השוטפים - ולא תקציבים עודפים). בית המשפט הנכבד קבע במסגרת עתירת ארגון המורים, שנזכרה לעיל, את הדברים הבאים :

"התנאים שעל מוסדות ציבוריים לקיים בטרם יקבלו את כספי הציבור מבטאים את עקרון הנאמנות שמנחה את פעולתה של הרשות המינהלית. כאשר זו בוחרת להזרים תקציבים למוסד פלוני, היא אינה מחלקת את כספיה שלה, אלא את הכספים שהיא מחזיקה לטובת הציבור. דרך המחוקק התווה הציבור תנאים לחלוקת כספיו (ראו סעיף 11 לחוק חינוך ממלכתי וכן תקנות החינוך שתוקנו מכוחו) - תנאים אשר באים להגשים את מטרות החינוך הממלכתי כפי שהוגדרו בסעיף 2 לחוק חינוך ממלכתי. **הזרמת כספים למוסדות אשר אינם מקיימים את התנאים שעוגנו בחוק, ואשר אינם מגשימים את מטרות החינוך הממלכתי, מהווה חריגה מהסמכות שנאצלה למשיבה 1 על-ידי המחוקק, וכן הפרה של חובת הנאמנות אשר חבה הרשות לציבור שממנו היא שואבת את כוחה.**

יתרה מכך, מימון מוסדות חינוך אשר אינם עומדים בדרישות החוק והתקנות מעורר חשש לפגיעה בעקרון השוויון. משמעות חלוקת תקציבים שלא כדין הינה הפחתת התקציב העומד לרשותם של מוסדות אשר ממלאים אחר הוראות החוק. כמו כן הזרמת כספים למוסד פלוני אשר אינו מקיים את התנאים הקבועים בדיון, מפלה מוסד אלמוני, אשר לא נהנה מתקצוב זה. התוצאה היא פגיעה בעקרון השוויון המנחה את הרשות המינהלית בבואה לחלק את כספי הציבור (ראו: סעיף 3א לחוק יסודות התקציב וכן בג"ץ 8569/96 הסתדרות הנוער העובד והלומד נ' שר החינוך, התרבות והספורט, בעמ' 601; בג"ץ 7142/97 מועצת תנועות-הנוער בישראל נ' שר החינוך, התרבות והספורט, בעמ' 439).

43. חלפו השנים, אך הבעיה לא נפתרה. כאז כן כעת, חלף מציאת פתרון ממשי, נמצאו להם "פטנטים" אשר יאפשרו את המשך הזרמת התקציבים למוסדות החינוך החרדי שנמנעו מללמד לימוד ליבה. אלא שבית המשפט הנכבד עצר את המהלך, והבהיר כי דגל של אי חוקיות מתנוסס עליו. כך, בעתירת המרכז לפלורליזם יהודי נכתבו עוד בשנת 2008 הדברים היפים **כמובן מקל וחומר בחלוק השנים :**

"בצר לו, ביקש משרד החינוך למצוא מוצא מן הסבך, ומהו? עלה רעיון יצירתי, פרי רוחם של אנשי הרשות המוסמכת, לעקוף את הצו המוחלט שהוצא בפסק דין, ולאפשר למוסדות מוכרים שאינם רשמיים במגזר החרדי להמשיך ולקבל מימון ממשלתי גם בלא יישום תכנית ליבה כלל, וזאת בדרך המקורית הבאה... הועלתה בפני מוסדות אלה האפשרות להגיש בקשה לפטור זמני מכוח סעיף 5 לחוק לימוד חובה, כדי שתלמידיו לא יפרו את חובת הביקור הסדיר במוסד מוכר. את הבקשות ניתן היה להגיש עד 30.10.07 (מש/10 לתשובת המדינה)... בטיעוניה בעל פה, הבהירה המדינה, כי מוסדות שיזכו לפטור כאמור ימשיכו להתנהל כמוסדות פטור ולקבל מימון מכספי המדינה, על אף שלא תיכלל תכנית ליבה בהיקף כלשהו בתכנית הלימודים שלהם. המדינה תירצה מהלך זה בנימוק כי הצו האופרטיבי בפסק הדין בהליך הראשון אוסר על המשך תיקצוב של מוסדות מוכרים שאינם רשמיים, אשר לא אימצו את תכנית הליבה של משרד החינוך.

מכאן, משעה שמוסדות אלה הופכים מבעלי מעמד מוכר שאינו רשמי למוסדות פטור, הרי, כמעשה קסם, הצו האופרטיבי בפסק הדין אינו חל עליהם, וניתן להמשיך בתיקצובם כמוסדות פטור בשיעור 55%, גם אם הם אינם עומדים בהוראת תכנית ליבה כלל.

... המדיניות שנקט בה משרד החינוך בענין מתן אפשרות למוסד מוכר להסב את מעמדו למוסד פטור כדי להמשיך ולקבל תקציב ממשלתי בלא לימוד תכנית ליבה, מעוררת תמיהה רבה במובנים הבאים :

ראשית, היא עומדת בסתירה מובהקת לקביעות פסק הדין בהליך הראשון, הן על פי לשון והן על פי רוחן. **קביעות אלה, המצביעות על קיום זיקה הדוקה בין מימון ממשלתי לבין הטמעת תכנית ליבה במוסד חינוך שאינו רשמי, נסבו במפורש על כל מוסדות החינוך שאינם רשמיים, המקבלים כספי מדינה.** קביעות אלה חלות, בלא יוצא מן הכלל, על מוסדות מוכרים ומוסדות פטור כאחד...

שנית, השיטה שמצא משרד החינוך לאפשר את "ניודם" של מוסדות מוכרים והפיכתם למוסדות פטור כדי לאפשר להם "להשתחרר" מהחובה להנהיג תכנית ליבה במסגרתם, ובה-בעת להמשיך ולקבל תקציבים ממשלתיים, **אינה מתיישבת עם שימוש ראוי בסמכות מתן הפטור הנתונה לרשות מכוח סעיף 5 לחוק לימוד חובה...**

שלישית, המחשבה כי ניתן להמשיך ולהזרים כספים ציבוריים למוסדות פטור בלא הטמעת תכני הליבה מנוגדת לעקרונות משפטיים כלליים של שוויון בהקצאת כספי ציבור. עקרון השוויון העולה מסעיף 3א' לחוק יסודות התקציב, והחובה לקיים את השוויון כערך בעל אופי חוקתי, שקיבל ביטוי בהלכה הפסוקה אינם מתיישבים עם המשך תקצוב של מוסדות פטור בלא עמידה בתנאי הליבה. **מציאות כזו, אילו הותרה, היתה מפרה את האחידות והשוויון הנדרשים בין מוסדות החינוך למיניהם ולמגזריהם, הזוכים במימון ציבורי על בסיס קיום תנאים שוויוניים המשתקפים בהחלט יסודות של חינוך ציבורי ותכנית ליבה במסגרת הבית-ספרית, בהיקף כפי שקבעה הרשות.**

חומרה מיוחדת בעמדתו של משרד החינוך משתקפת בהיעדר מחויבותו לקיום פסק הדין בעתיד. **המדינה בטיעוניה מדברת על תהליך של "אבולוציה במקום רבולוציה", על הידברות עתידית, בלתי מוגדרת בזמן, עם ראשי החינוך במגזר החרדי, על ניסיון להשפיע ברוח טובה ובלא כפייה על ראשי העדה החרדית, משל היינו היום בתחילתה של הדרך להטמעת הליבה ולא בסופה.** בהצגת טעמיה בפנינו, לא ניכרה התמודדות כלשהי של משרד החינוך ושל שרת החינוך עם חומרת התופעה של אי-קיום פסק הדין עד היום, וניתן ביטוי להיעדר מחויבות ממשית לביצועו גם בעתיד. לבקשת הדחייה לתקופה של שנה או שנתיים נוספות שהועלתה בפנינו לא נתלוותה כל מחויבות ממשית לבצע את התכנית, מלבד השמעת אמירות בלתי מחייבות, בעלות טעם אמורפי וחסר ממשות אמיתית".

44. אין צורך לומר, כי האחריות להתנהלות פגומה זו אינה חלה רק על משרדי הממשלה הרלוונטיים; ולכנסת ישראל - בענייננו, ועדת הכספים והעומד בראשה - אחריות שאינה פחותה. סמכות הפיקוח האפקטיבית ביותר של הכנסת על פעולות הממשלה באה לידי ביטוי בקשר עם אישור תקציב המדינה. פיקוח זה צריך שיהיה הדוק אף יותר שעה שמדובר בהעברות תקציביות שאינן חלק ממסגרת התקציב, ואשר נעשות בין השמשות, טרם סיום שנת תקציב, ומתוך הרזרבות התקציביות שנותרו מהשנה שחלפה. עניין זה עמד במוקד פסק דינו של בית משפט נכבד זה בבג"ץ 8749/13 ח"כ סתיו שפיר נ' שר האוצר (13.8.2017), בגדרו נקבעו הדברים הנכוחים הבאים :

"לטענת העותרת, מתן היתר לשינוי התקציב בעקבות שינויי מדיניות ייצור תמריץ לממשלה ולשריה לדחות את מועד קבלת ההחלטות עד לאחר אישור התקציב, על-מנת להימנע מהצורך בקבלת אישור הכנסת בחקיקה.

בנוסף, היא העלתה את החשש שלפיו יעודד תקצוב מכוון בחסר, על מנת לייצר עודפים שיחולקו לפי שיקול דעתו של משרד האוצר. **מקובלת עליי עמדת העותרת שלפיה אין לאפשר ניצול לרעה של כלי ההעברות התקציביות ופתיחת "מסלול עוקף" לחוק התקציב.**

אין חולק על החשיבות שבעיגון התקציב בחוק, המשקף כזכור את העיקרון שלפיו כספי התקציב הם כספי הציבור המוחזקים בידי הממשלה בנאמנות. עם זאת, אין לתת לסמכות המשיבים פירוש מצמצם רק משום החשש מפני ניצול לרעה. המחוקק מסר בידי ועדת הכספים סמכות פיקוח ובקרה על העברות תקציביות שתכליתה, בין היתר, לתת מענה לחששות מעין אלה (השוו: בג"ץ 1188/10 פוזרסקי נ' משרד הפנים, [פורסם בנבו] פסקה 29 לפסק דיני (31.7.2013)). **ועדת הכספים אינה אמורה להיות "חותמת גומי" המאשרת את החלטות שר האוצר ללא הפעלת שיקול דעת עצמאי** (ראו והשוו לאחרונה בהרכב מורחב: בג"ץ 10042/16 קוונטינסקי נ' כנסת ישראל [פורסם בנבו] (6.8.2017)). **היא חלק מאמצעי הפיקוח של הכנסת על הממשלה, המהווים יחד את מערך האיזונים והבלמים בין הרשויות.**

במסגרת הפעלת שיקול דעתה של הוועדה, עליה לבחון את היקפה של ההעברה המבוקשת ואת טיבה. בכלל זה, ומבלי למצות, אני סבורה כי על הוועדה לתת דעתה להעברות תקציביות שצריכות "להדליק נורה אדומה" כגון העברות תקציביות המוגשות זמן קצר לאחר אישור חוק התקציב השנתי, בקשות להעברות תקציביות החוזרות על עצמן לשם אותה מטרה ובהיקף זהה מדי שנה בשנה ובקשות המוגשות ללא הסברים נאותים. מעל לכל, הדיון בוועדת הכספים צריך להיות אפקטיבי, ולשם כך על הוועדה לקבל את מלוא המידע הדרוש מבעוד מועד ולגבש כלים מתאימים שיסייעו בידה בנושא".

45. **ודברים אלה - אודות העברות "שצריכות להדליק נורה אדומה" - כאילו נכתבו על ענייננו.**

ג. סיכום

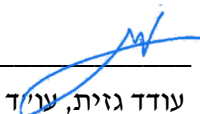
46. **בנקודת הזמן הנוכחית, בשים לב לתשתית העובדתית העומדת לנגד עיני בית המשפט הנכבד בנוגע להפרות הדין; בשים לב לעובדה כי מדובר בהעברות מתוך "רזרבה תקציבית"; בשים לב להימנעות הבוטה מאישור תקני פיקוח - יש לומר בצורה ברורה כי העברות הכספים מושא העתירה בלתי חוקיות ודינן בטלות.**

47. **בכל הנוגע לצו הביניים - נשוב ונדגיש, כי באם לא יינתן צו כמבוקש הרי שההעברות התקציביות יושלמו, ובכלל זאת למוסדות שאינם מקיימים את הוראות הדין בנוגע לקיום לימודי ליבה, ובכך יושלם המהלך הבלתי חוקי ולא ניתן יהיה להשיב את הגלגל לאחור.**

48. **אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד להורות כמבוקש בפתח העתירה, ליתן צווי ביניים וצו על תנאי, וכן להורות על תשלום הוצאות העותרים.**

49. העתירה נתמכת בתצהיר מטעמו של ח"כ ולדימיר בליאק.

אלירס בקל, עו"ד

עודד גזית, עו"ד

באי כוח העותרים